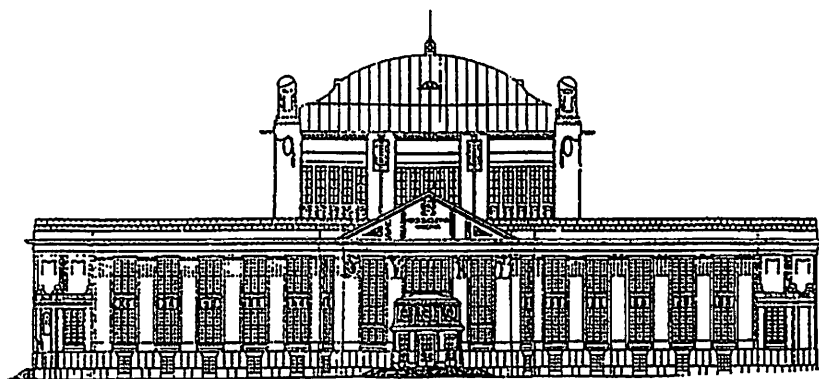

HRVATSKI DRŽAVNI ARHIV

PLAN RADA U 2024. GODINI

Zagreb, srpanj 2023.

Sadržaj

Uvod.....	3
Misija i smjer razvoja	4
1. Dostupnost i korištenje gradiva.....	5
1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnog kataloga i portala	5
1.2. Dostupnost i korištenje u HDA	6
1.3. Obrada i opis gradiva.....	6
2. Uključenost korisnika i javnosti	10
2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti	10
2.2. Izdavačka djelatnost	11
2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost.....	13
3. Dugoročno očuvanje arhivskog gradiva	14
3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom	14
3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima	15
3.3. Konzerviranje i restauriranje	16
3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje (mikrofilmiranje, digitalizacija)	16
4. Podrška razvoju arhivske službe u RH	18
4.1. Matični poslovi javne arhivske službe.....	18
4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ.....	18
4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja	19
4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima	19

Uvod

Hrvatski državni arhiv (HDA) javna je ustanova čiji je osnivač Republika Hrvatska, te je nadležan za arhivsko gradivo središnjih državnih tijela, državnih upravnih organizacija, javnih i privatnih stvaratelja od značaja za cijelu Republiku Hrvatsku s područja znanosti, kulture, zdravstva, visokoga školstva i dr. Kao matična ustanova javne arhivske službe, HDA pruža potporu drugim arhivima i ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo. Nadležnost i djelatnost HDA uređeni su Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima te odgovarajućim provedbenim propisima.

U HDA se čuva oko 31.000 dužnih metara arhivskoga gradiva nastalog djelovanjem središnjih tijela državne uprave i pravosuđa, prosvjetnih, znanstvenih, kulturnih, zdravstvenih i vojnih ustanova, stvaratelja s područja gospodarstva, kao i djelatnošću istaknutih pojedinaca i obitelji, koje svjedoči o preko tisuću godina hrvatske povijesti. Osim što brine o konvencionalnome gradivu („na papiru“), u okviru HDA kao jedan od njegovih odjela djeluje Hrvatska kinoteka kao nacionalni filmski arhiv koji čuva hrvatsku filmsku baštinu, zbirku stranoga filma te drugo audiovizualno gradivo. Jedan od odjela također je i Središnji fotolaboratorij koji pohranjuje i brine o zaštiti fotografskoga gradiva, te u depozitu - ali organizacijski i funkcijski jednako tako kao zasebni odjel HDA - pridružen Arhiv Zagrebačke nadbiskupije te pripadajuća Metropolitanska knjižnica. Središnji laboratorij za konzervaciju i restauraciju uz Odjel za digitalno gradivo i informacijske tehnologije, upotpunjuju sve aspekte brige za zaštitu arhivskoga gradiva na svim medijima i u svim fazama životnoga ciklusa pojedinoga arhivskog zapisa. Temeljna je zadaća HDA osigurati svim zainteresiranim osobama slobodan i neometan pristup ovome gradivu u svojim čitaonicama, kao i putem mrežnoga kataloga.

Za stvaratelje i posjednike javnog arhivskoga gradiva u svojoj nadležnosti, HDA osigurava podršku u zaštiti i obradi njihova gradiva, pruža im savjetodavne usluge, vodi programe stručnoga osposobljavanja i usavršavanja, te nadzire stanje i mjere zaštite gradiva. Zajedno s njima provodi postupke vrednovanja dokumentarnoga gradiva i odlučuje o tome koje će se gradivo u konačnici trajno čuvati u arhivu kao povijesni izvor i dio nacionalne kulturne baštine, odnosno, koje će trajno osiguravati moralnu i materijalnu zaštitu pojedinaca, društvenih skupina i države RH kao pravne tvorevine.

Uz to, kao matični arhiv javne arhivske službe u Republici Hrvatskoj, HDA skrbi za razvoj normi stručnoga rada u arhivima, pruža im podršku u radu, vodi matične evidencije arhivske službe u RH, te organizira programe temeljnoga i cjeloživotnoga stručnog usavršavanja. HDA također skrbi za međunarodnu suradnju u arhivskoj djelatnosti, te evidentira gradivo od značaja za RH u drugim zemljama.

Misija i smjer razvoja

Misija

Naša je misija osigurati dostupnost i iskoristivost arhivskoga gradiva kojega čuvamo i za kojega smo nadležni, te njegovim korištenjem poticati stvaranje novih vrijednosti za ukupnu društvenu zajednicu, za državu kao političku zajednicu, kao i za društvene grupe i pojedinačne osobe.

Hrvatski državni arhiv nadležan je, i u konačnici preuzima arhivsko gradivo središnjih državnih tijela i javnih institucija koje djeluju na području RH, radi cjelovitoga dokumentiranja različitih segmenata društvene, kulturne, gospodarske i političke povijesti, a razmjerno brine i o gradivu privatnih stvaratelja koji svojim radom produciraju arhivsko gradivo od nacionalnoga značaja. Preuzeto javno i privatno gradivo u HDA se obrađuje, te se osiguravaju uvjeti njegova trajnoga čuvanja i zaštite. HDA surađuje sa stvarateljima gradiva u zaštiti gradiva prije preuzimanja, pruža usluge korisnicima, priprema kulturne i druge javne programe, te, kao matični arhiv, pruža podršku ostalim javnim arhivima u RH u obavljanju njihove djelatnosti.

Smjer razvoja

Osigurat ćemo brz i potpun pristup arhivskome gradivu kojega čuvamo, te biti mjesto prepoznatljivo po kvaliteti usluga i pozitivnom korisničkom iskustvu za širok spektar korisnika i posjetitelja.

Vrijednost arhivskoga gradiva očituje se na različite načine. Za istraživače i pružatelje informacijskih usluga ono je jedinstven izvor podataka, za institucije podrška u poslovanju, za pravne i fizičke osobe sredstvo za zaštitu i ostvarenje njihovih prava, a za javnost i građane-pojedince poveznica s prošlošću, baštinom i identitetom. Zadaća je arhiva omogućiti da ove vrijednosti budu što potpunije iskorištene putem svakodnevne nadogradnje poslovnih koncepata i procesa.

1. Dostupnost i korištenje gradiva

Aktivnosti koje se odnose na povećanje dostupnosti i korištenja gradiva u 2024. bit će usmjerene na obradu još neobrađenoga ili nedostatno opisanoga gradiva, izradu novih obavijesnih pomagala, povećanje dostupnosti objavljivanjem digitaliziranih obavijesnih pomagala i digitaliziranoga gradiva putem mrežnoga kataloga i portala, te poboljšanje dostupnosti gradiva *in situ*.

1.1. Dostupnost i korištenje putem mrežnoga kataloga i portala

Kod planiranja aktivnosti ovoga područja, i ove smo se godine rukovodili činjenicom da je Vijeće Europske unije donijelo *Provedbenu odluku Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Hrvatske*, čiji se jedan od segmenata komponente za *Javnu upravu, pravosuđe i državnu imovinu*, odnosi na *Unaprjeđenje digitalne infrastrukture i usluga javnog sektora razvojem nacionalnog arhivskog informacijskog sustava i jačanjem nacionalne mreže arhiva*, koja se direktno i indirektno odnosi i na arhivsku službu. Imajući na umu da se navedeni segment sastoji od predviđene tri glavne grupe aktivnosti: digitalizacija gradiva pravosuđa, razvoj nacionalnoga arhivskog informacijskog sustava i repozitorija za pohranu digitaliziranoga gradiva, te jačanje spremištinskih kapaciteta 8 državnih arhiva za preuzimanje konvencionalnoga gradiva (gradiva na papiru) u tom smo smislu predvidjeli i naše aktivnosti kao matične arhivske ustanove.

U ovome poglavlju navedeno se napose odnosi na podršku pravosudnim tijelima vezano uz digitalizaciju njihova gradiva. Naime, iako je HDA sukladno odredbama Pravilnika o upravljanju dokumentarnim gradivom izvan arhiva objavio niz dokumenata koji usmjeravaju proces digitalizacije na način koji će osigurati dugotrajno očuvanje digitalnoga i digitaliziranoga gradiva, projekt digitalizacije gradiva pravosudnih tijela zahtijevat će znatan pojedinačni konzultativni angažman, u svrhu postizanja osnovnoga cilja: unaprjeđenja usluga javnoga sektora. Radna grupa arhivskih stručnjaka imenovana od ministricke kulture i medija, konstantno sudjeluje u projektu izrade Nacionalnog arhivskog informacijskog sustava koji mora biti dovršen u 2023., te će se zasigurno i u prvoj polovici 2024. Obavljati poslovi testiranja razvijenih funkcionalnosti i provjeri migriranih podataka.

Podatci o fondovima i zbirkama, kao i digitalizirano gradivo, pripremat će se također za objavu u relevantnim međunarodnim skupnim katalogima kao što su Europeana, Archives Portal Europe, i dr., kao i za objavu u raznim drugim nacionalnim portalima, za što ćemo i u 2024. osiguravati potrebne alate. Na taj će se način povećati vidljivost primarnoga kataloga, te proširiti baza njegovih potencijalnih korisnika.

Po završetku projekta sufinanciranog sredstvima EU-a, u idućem razdoblju planirana je daljnja digitalizacija arhivskoga gradiva i njegova objava na portalu e-Kultura i nacionalnom arhivskom portalu. Djelatnici Arhiva intenzivno će provoditi sve korake navedene aktivnosti.

Poticanje i provođenje digitalizacije arhivskoga gradiva, stvaranje novih sadržaja i usluga, te organizacija umreženoga i produktivnog okruženja kojega nastojimo ostvariti, rezultiraju kontinuiranim godišnjim prirastom digitalnoga gradiva (bilo da je riječ o izvorno nastalome digitalnom gradivu, ili gradivu koje u HDA ili kod javnih stvaratelja/posjednika nastaje kao rezultat digitalizacije), ali posljedično to stvara i kontinuiranu potrebu za dodatnom opremom i proširenjem kapaciteta.

U sljedećemu razdoblju dosljedno ćemo ulagati sredstva u nabavu licenci potrebnih za korištenje postojeće Microsoft okoline, kao podršku većini naših poslovnih procesa.

1.2. Dostupnost i korištenje u Arhivu

Arhivsko gradivo i knjižnična građa i nadalje će najvećemu broju korisnika biti dostupno u Velikoj čitaonici i drugim prostorima na Marulićevu trgu, kao i drugim našim lokacijama. Korisnicima će se pružati informacije o gradivu relevantnom za teme njihovih istraživanja, te informacije o uvjetima i načinu korištenja gradiva. Predviđanje broja korisnika tijekom 2024. nezahvalno je iz nekoliko razloga: iako se nakon pandemijskih godina bilježi konstantno povećanje broja dolazaka u Arhiv, moguće će omogućavanje dostupnosti digitaliziranome gradivu, kojega je danomice sve više, u nekoj mjeri i smanjiti potrebu korisnika za fizičkim dolaskom. Za sada je trend još uvijek uzlazni, te smo već u prvoj polovini 2023. imali 5.300 posjeta - korisničkih i po drugim osnovama: kontrolirani razgledi, predavanja, otvorenja /malobrojnih/ izložbi, promocije, ...), govore da ćemo u sljedećoj godini sigurno znatno premašiti predpandemijsku razinu. Ukoliko tome kao posjetitelje dodamo naše pratitelje na YouTube kanalu, fb i instagram mrežama, pretpostavka je da će programe HDA u 2024. pratiti ukupno oko 12.000 korisnika.

Glede obima korištenja gradiva, očekuje se izdavanje oko 47.000 jedinica arhivskoga i knjižničkoga gradiva u konvencionalnome i digitalnom obliku, te izrada oko 150.000 analognih i digitalnih snimaka gradiva.

Osim u čitaonicama na Marulićevom trgu, gradivo će korisnicima biti dostupno i u čitaonici Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije na Kaptolu 27, te u čitaonici namijenjenoj za korištenje filmskoga gradiva Odjela Hrvatske kinoteke na Savskoj cesti 131.

Osigurat će se pouzdana i pravovremena usluga korisnicima koji se HDA obraćaju pisanim zahtjevima za podatcima o gradivu ili iz gradiva, preslikama ili istraživanjem za njihove potrebe. Očekuje se oko 2000 takvih zahtjeva.

U skladu s provedbenim propisima Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018, NN 98/2019), u 2023. godini dodatno su ažurirane interne procedure i pravila korištenja gradiva, čime će se nastaviti i u 2024. i koji će zasigurno dodatno unaprijediti taj segment javnih usluga HDA.

1.3. Obrada i opis gradiva

Nastavit će se obrada fondova za čije korištenje u neposrednom, ali i duljim prethodnim razdobljima postoji pojačani interes javnosti (fondovi tijela izvršne i zakonodavne vlasti socijalističkoga razdoblja, fondovi vlastelinstava, osobni fondovi i dr.) kao i pedesetak drugih fondova i zbirki. Za veći broj fondova i zbirki završit će se obrada i izrada obavijesnih pomagala započeta u prethodnom izvještajnom razdoblju. Različitim fazama arhivističke obrade (analiza povijesti stvaratelja i fonda/zbirke; identifikacija gradiva i izrada plana sređivanja; razvrstavanje u arhivske jedinice prema planu sređivanja, vrednovanje, izrada i verifikacija novih obavijesnih pomagala, tehničko sređivanje i opremanje gradiva, revizija, dopuna i pregled te prijepis postojećih obavijesnih pomagala), bit će obuhvaćeni sljedeći fondovi/zbirke:

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva
2. HR-HDA-69. Hrvatsko-slavonsko namjesništvo
3. HR-HDA-70. Namjesničko vijeće
4. HR-HDA-442. Slunjska graničarska pukovnija
5. HR-HDA-696. Pavlinski samostan Kamensko
6. HR-HDA-705. Obitelj Chernkoczy
7. HR-HDA-714. Obitelj Fodroci
8. HR-HDA-716. Obitelj Galjuf

9. HR-HDA-717. Obitelj Gotal
10. HR-HDA-782. Obitelj Vraniczany-Dobrinović
11. HR-HDA-888. Zbirka rodoslovlja
12. HR-HDA-969. Pavlinski samostan Dubica
13. HR-HDA-1907. Štab gerilskih odreda za kotar Korenicu i okolinu
14. HR-HDA-1915. 43. istarska divizija
15. HR-HDA-1916. Brigada „Braće Radić“
16. HR-HDA-1917. 13. proleterska udarna brigada „Rade Končar“
17. HR-HDA-1918. Narodnooslobodilački partizanski odred Banije
18. HR-HDA-1919. Narodnooslobodilački partizanski odred moslavački
19. HR-HDA-1920. Komanda ličkog područja
20. HR-HDA-1921. Komanda prvog ličkog područja
21. HR-HDA-1922. Komanda drugog ličkog područja
22. HR-HDA-1923. Komanda mjesto Bruvno
23. HR-HDA-1924. Drugi pomorski obalni sektor
24. HR-HDA-1925. Treći pomorski obalni sektor
25. HR-HDA-1926. Četvrti pomorski obalni sektor
26. HR-HDA-1927. Peti pomorski obalni sektor
27. HR-HDA-79. Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove. Kulturno-tehnički odsjek
28. HR-HDA-88. Kraljevsko rudarsko satništvo
29. HR-HDA-121. i HR-HDA-203. Općina Cvetković
30. HR-HDA-138. Primorsko-krajiška oblast
31. HR-HDA-139. Osječka oblast
32. HR-HDA-160. Banovina Hrvatska. Odjel za pravosuđe
33. HR-HDA-174. Rudarsko glavarstvo/satništvo
34. HR-HDA-221. Ministarstvo skrbi za postradale krajeve NDH
35. HR-HDA-226. Ministarstvo zdravstva i udružbe NDH. Glavno ravnateljstvo za zdravstvo
36. HR-HDA-512. Etnografski muzej
37. HR-HDA-529. Hrvatska državna banka
38. HR-HDA-535. Hrvatska udružena banka
39. HR-HDA-890. Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstva NDH. Zbirka personalija
40. HR-HDA-1071. Iseljenički komesarijat
41. HR-HDA-1497. Mirovinska zaklada općinskih činovnika NDH
42. HR-HDA-1549. Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti NDH i NOP-a
43. HR-HDA-1635. Savjet guvernera Narodne banke
44. HR-HDA-279. Predsjedništvo Vlade NRH
45. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH
46. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju
47. HR-HDA-1415. Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu
48. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH
49. HR-HDA-1605. Republička samoupravna interesna zajednica kulture
50. HR-HDA-1693. Republička uprava za imovinsko-pravne poslove SRH
51. HR-HDA-365. Republički zavod za društveno planiranje
52. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku SRH
53. HR-HDA-2039. Urbanistički institut Hrvatske
54. HR-HDA-1220. Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske
55. HR-HDA-311. Republička geodetska uprava SRH
56. HR-HDA-902. Kartografska zbirka
57. HR-HDA-1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju
58. HR-HDA-1554. Zbirka putovnica
59. HR-HDA-1769. Bogdan Radica

60. HR-HDA-1770. Božidar Rašica

61. HR-HDA-1990. August Košutić

Nastavit će se i obrada zbirke fotografija i mikrofilmova. Kroz poslove sređivanja fotografskih zbirki i ažuriranja postojećih podataka, sumarno će se obraditi više desetaka dužnih metara nesređenoga gradiva, dok se pojedinačno planira obraditi oko 20.000 fotografskih snimaka i oko 2.000 jedinica mikrofilmova iz sljedećih fondova/zbirki:

- Zbirka mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (HR-HDA-1448)
- Fedor Kritovac (HR-HDA-2022)
- Zbirka fotografija Milana Babića (HR-HDA-2144)

Nastavit će se i obrada pojedinih manjih cjelina gradiva nadbiskupskoga duhovnog stola, starih kaptolskih spisa i sjedničkih spisa Prvostolnog kaptola zagrebačkoga iz 19. stoljeća, potom tajničkih ureda zagrebačkih nadbiskupa, a kontinuirano će trajati i temeljno sređivanje gradiva Prvostolnoga kaptola zagrebačkog iz 20. stoljeća. Nastavit će se i sređivanje osnovne stručne knjižnice i knjižničkoga fonda Kaptolske knjižnice (tzv. Metropolitanska knjižnica II).

Nastaviti će se s ranije započetom obradom zbirke audiovizualnoga gradiva u svrhu izrade potpunih i točnih elektroničkih evidencija i obavijesnih pomagala, kao i povezivanja svih podataka o gradivu u jednu cjelinu, te s revizijom tehničkoga stanja i redovitim kontrolnim pregledima AV gradiva na svim nosačima s konačnim ciljem stvaranja središnjega kataloga podataka u elektroničkom obliku o svakom filmskom djelu pohranjenomu u HDA. Središnji katalog će sadržavati sve podatke o određenomu djelu ili zapisu bez obzira na vrstu gradiva, no ujedno i podatke o obradi sukladno FIAF-ovom priručniku za katalogizaciju pokretnih slika, koji obuhvaća i postojeće arhivističke standarde obrade podataka.

Za zbirke hrvatskoga audiovizualnoga gradiva te zbirke popratnoga filmskoga gradiva hrvatskoga filma nastavit će se održavanje postojeće elektroničke evidencije te izrada obavijesnih pomagala.

Tijekom 2024. godine nastaviti će se kontinuirana revizija tehničkog stanja izvornoga gradiva i redoviti kontrolni pregled i evidencija stanja distribucijskih kopija filmskih djela na svim nosačima. U tom smislu bit će neophodno nabaviti i opremu za pregled filmske vrpce, te repromaterijal za poslove tehničke obrade i zaštite filmske vrpce (specijalna ljepljiva, otapala, zaštitna filmska vrpca) kao i digitalne nosače te sustav za pohranu digitalnih zapisa.

Nastavit će se obrada knjižničkoga fonda u Knjižnici HDA i Metropolitanskoj knjižnici u sastavu Odjela Depozit Zagrebačke nadbiskupije, uz praćenje potreba i zahtjeva korisnika i djelatnika HDA. Knjižnična građa Hrvatske kinoteke, koja također posjeduje vrijednu zbirku publikacija vezanih uz audiovizualno gradivo – povijest filma, teoriju filma, filmsku tehnologiju i slično – u proteklome je razdoblju obrađena te dostupna u katalogu knjižnice HDA, što će se nastaviti i s novim akvizicijama tijekom 2024.

Usporedno sa sadržajnom obradom, obaviti će se i pripadajuća tehnička obrada i smještaj knjižnične građe. Kontinuirano se nastavlja retrogradno unošenje podataka u mrežni knjižnični katalog (sustav *Aleph*). Svakako već i do sada uvršteni podatci omogućavaju pojačanu mrežnu vidljivost u Nacionalnom skupnom katalogu, što vidljivo povećava i broj korisnika knjižnične građe.

U 2022. Knjižnica HDA pristupila je, uz pomoć studenata informacijskih znanosti, zahtjevnome poslu revizije obimnoga knjižničkog fonda (preko 160.000 svezaka), koji

postupak je uspješno završen u prvoj polovici 2023. godine. Navedeno će također olakšati i unaprijediti postupanja s knjižničnom građom u 2024.

2. Uključenost korisnika i javnosti

Aktivnosti koje se odnose na uključenost korisnika i javnosti u programe HDA usmjerene su na održavanje i povećanje dostignute razine događaja namijenjenih široj javnosti i njihovu mobilnost, sudjelovanje u obilježavanju obljetnica općedruštveno značajnih događaja, redefiniranje uloge Arhiva kao mjesta isključivo istraživačkoga rada, razvijanje suradnje s drugim nositeljima istraživačkog rada na područjima relevantnima za Arhiv, proširenje suradnje s obrazovnim ustanovama i ponude sadržaja uz obrazovne programe, unaprjeđenje mogućnosti za rad zainteresiranih osoba u programima Arhiva, te unaprjeđenje komunikacije s javnošću putem društvenih mreža i drugih suvremenih komunikacijskih alata.

2.1. Programi i sadržaji namijenjeni široj javnosti

Tijekom cijele godine nastaviti će se s odvijanjem javnih programa *Kulturnoga* i *Filmskog četvrtka*. Također će se nastaviti s online dostupnim filmskim projekcijama putem YouTube-kanala HDA, odnosno, objavom video-sadržaja kao što su predavanja, intervjui i sl. Kao i do sada, u 2024. ćemo obilježiti čitav niz kulturnih manifestacija među kojima su prioritetne: Međunarodni dan arhiva 9. lipnja – kojega Međunarodno arhivsko vijeće od prije 5 godina predlaže i tretira kao Međunarodni tjedan arhiva, potom Dan(e) HDA u tjednu oko 10. listopada, te Svjetski dan audiovizualne baštine 27. listopada. Sudjelovat ćemo i u aktivnostima drugih djelatnosti/ustanova koje su uže ili šire vezane uz arhivsku djelatnost, kako bi se povećao interes za arhive i arhivsko gradivo, proširio krug korisnika, te unaprijedila svijest o arhivskome gradivu kao važnome segmentu kulturne baštine (Noć muzeja, Noć knjige, Dani EU baštine, Tjedan cjeloživotnoga učenja, Dan slobode medija, Dan sigurnosnih kopija, ...). Nastavit će se i program prezentacije filmskoga gradiva iz zbirke Hrvatske kinoteke HDA putem filmskih projekcija u kinu Tuškanac, dijelom samostalno, a dijelom u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom.

Redovito se planiraju aktivnosti koje se odnose na dolazak većih ili manjih skupina na programe edukativnih radionica za zainteresirane grupe polaznika u i izvan HDA. Za sljedeću godinu, uz već tradicionalne konvencionalne radionice *in situ*, planira se osmisлити i realizirati niz online radionica/kvizova za razne dobne skupine iz različitih područja: osnovnih znanja o arhivima i arhivskome gradivu, heraldici, genealogiji, glagoljici, povijesti medicine, ... Također, posjetiteljima će i dalje svakodnevno biti na raspolaganju dva termina za razgled zgrade uz stručno vodstvo na hrvatskome, engleskom, njemačkom i francuskom jeziku, kao i permanentna mogućnost razgleda stalnoga ili povremenog izložbenoga postava.

U 2024. priredit će se najmanje dvije izložbe s katalogima i/ili drugim pratećim promotivnim materijalima:

1. Izložba povodom Međunarodnoga dana/tjedna arhiva (lipanj 2024.)
2. Izložba povodom Dan(a) Hrvatskoga državnog arhiva (listopad 2024.)

uz vjerojatnu realizaciju nekolicine kraćih izložbi manjega obima, vezanih uz određena događanja, obljetnice, aktivnosti.

Nastavit će se i s predstavljanjem drugih arhiva i srodnih institucija u HDA: izložbama, promocijama izdanja, raznovrsnim predavanjima, predstavljanjima, i drugim kulturno-prosvjetnim aktivnostima. Obzirom na tehničke zadatosti, u najvećoj će se mjeri omogućiti i gostovanja izložbi HDA u drugim institucijama u Hrvatskoj i inozemstvu; planira se 3 - 4 takvih gostovanja.

Kroz redovitu, komisionu i promotivnu prodaju naših izdanja, predstavljanje na sajmovima knjiga, te drugih uz knjigu vezanih manifestacija (Svjetski dan knjige i autorskih prava, Međunarodni sajam knjiga i učila – Interliber, Noć knjige, ...), promicat će se izdavačka

djelatnost HDA. Isto će se nastojati kroz povezivanje s različitim mrežnim portalima i drugim pojedinačnim kulturnim i znanstvenim programima drugih institucijama.

Sva događanja u HDA bit će popraćena promotivnim aktivnostima za koje će biti pripremane najave, pozivnice, plakati i objave za web stranice i društvene mreže. Pripremat će se novi, te ažurirati, redizajnirati i dotiskivati postojeći promotivni materijali. Surađivat će se s mrežnim portalima i drugim medijima zainteresiranim za objavu novosti o događanjima u HDA.

Uz navedeno predviđen je nastavak rada na osmišljavanju i prezentaciji filmskih programa:

- program Filmski četvrtak u HDA
- programi prezentacije hrvatske filmske baštine na Youtube kanalu Hrvatskoga državnog arhiva
- program „Kinoteka“ u kinu Tuškanac
- program „Filmski kurikulum“ u kinu Tuškanac
- program „Klasici hrvatskog filma“ u kinu Kinoteka
- program „Dječji filmovi“ u kinu Kinoteka
- program prezentacije hrvatske filmske baštine na Pula film festivalu

Očekuje se da će opisane programe u HDA tijekom godine fizički i/ili virtualno posjetiti oko 2800 posjetitelja.

Tijekom 2024. Formirat će se i Radna skupina internih i vanjskih stručnjaka koja će započeti koordinaciju obilježavanja 1100. obljetnice Hrvatskoga kraljevstva u 2025.

2.2. Izdavačka djelatnost

U 2024. priredit će se i objaviti dvije redovne periodične publikacije: Arhivski vjesnik br. 67/2024. i Fontes br. 30/2024. Arhivski vjesnik središnji je arhivistički časopis u RH u kojem se objavljuju kategorizirani znanstveni i stručni radovi s područja arhivske teorije i prakse, povijesti institucija, pomoćnih povijesnih i informacijskih znanosti, a dijelom i prilozi koji ne podliježu recenzentskom postupku (prikazi i ocjene knjiga i časopisa, izvještaji sa skupova i sl.). U novom pak broju Fontesa objavit će se odabrano izvorno gradivo iz nekih od fondova/zbirki HDA.

Planiramo objaviti i nekoliko monografskih naslova:

1. Pograničavanje. Bihać i Bihaćka kapetanija, 1527. – 1592. U knjizi se istražuje fenomen pograničnog grada na habsburško – osmanskome krajištu u 16. stoljeću, konkretno Bihaća koji je u spomenutom periodu imao dvojaki karakter – slobodnog kraljevskog grada te sjedišta krajiške, dakle vojne kapetanije.

2. Mario Saletto – dnevnik s putovanja (1960. – 1963.). U publikaciji bi bili objavljeni nastavci prvih dnevnika poznatog hrvatskog putopisca Maria Saletta – iz razdoblja 1960. - 1963. godine. Radi se o tri sljedeća dnevnika koji se čuva u Arhivu, u osobnom fondu 2071. Saletto Mario. Dnevnik su vrijedan povijesni izvor jer pružaju informacije o svakodnevici mladih ljudi u tome vremenu kao i razvoju Saletta kao avanturista i svjetskog putnika. Osobni dnevnički zapisi posebna su forma književnog izražaja, a upravo zbog neposrednosti i iskrenosti izričaja lako pronalaze put do publike.

3. Arhivski vjesnik od 1889. do 2019. Povijest, razvoj i bibliografija – prijevod na engleski jezik. Časopis *Arhivski vjesnik* jedan je najdugovječnijih stručnih i znanstvenih časopisa u Hrvatskoj, kojega objavljuje Arhiv. U knjizi se prikazuje njegova povijest, tematski

razvoj i bibliografija u okviru triju serija, 1899.-1920., 1925.-1945. te od 1958. do 2019., kad je obilježena 120. obljetnica izlaženja. Budući da je publikacija dovršena i njezin se tisak na hrvatskome jeziku očekuje tijekom 2023., za sljedeću se 2024. godinu predlaže samo prijevod teksta na engleski jezik, kako bi (zbog značajnih materijalnih izdataka) objava tog engleskoga izdanja bila provedena u 2025.

4. Hrvatski filmski plakat. U svojim počecima, filmski plakat je u isto vrijeme imao funkciju i plakata i letka, da bi se tijekom 20-ih i 30-ih godina više pažnje počelo posvećivati grafičkom dizajnu pa su se na plakatu počele reproducirati pojedine scene iz filma. Od 50-ih godina prošlog stoljeća sve je češća upotreba fotografije na filmskom plakatu, a mnogi autori ručno oslikavaju plakate koji postaju prava mala umjetnička djela. Stoga je likovno najzanimljiviji dio zbirki popratnog filmskog gradiva hrvatskog filma upravo Zbirka filmskih plakata (HR-HDA-1394), koja nam osim uvida u raznolikost tehnika, daje i pregled iznimnih likovnih autora koji su se okušali u toj primijenjenoj formi (Ferdinand Bis, Andrija Maurović, Mirko Ilić, Boris Bućan, Dalibor Martinis, Ivan Picelj, Oto Reisinger, ...). Namjera je da se realizacija ovako opširnoga projekta odobri kroz dvije godine, stoga bi završna godina s kojom bismo zaključili monografiju ostala do samog kraja otvorenom.

5. Hrvatski filmski almanah: 1944.- 1959. Hrvatska kinoteka Hrvatskog državnog arhiva od svog osnutka osim samih filmskih djela prikuplja i svo gradivo koje se odnosi na nastanak i „životni vijek“ pojedinog filmskog djela, a nije isključivo film. Popratno filmsko gradivo tako uključuje najrazličitije materijale od promocijskih poput fotografija, plakata, brošura, kataloga, novinskih isječaka pa do knjiga snimanja, scenarija, skica i nacrtu scenografija, kostima i rekvizita. Sa željom da to gradivo približimo javnosti te ga predstavimo kao vrijedan izvor za daljnja istraživanja, zamislili smo ediciju pod imenom „Hrvatski filmski almanah“ koji bi u svojim nastavcima kroz razna razdoblja obuhvatio cjelokupnu hrvatsku produkciju dugometražnih igranih filmova od 1944. i prvog zvučnog dugometražnog igranog filma „LISINSKI“ Oktavijana Miletića do danas. Kako se radi o seriji knjiga, za prvo - i na neki način najvažnije - izdanje odabrali smo razdoblje od 1944. do 1959. u kojem je prijeđen put od početka kinematografije i stvaranja tehničke i organizacijske baze do uređenoga sustava kinematografije sa zrelim autorskim filmovima prepoznatim i na međunarodnoj sceni.

6. Lička pruga Ogulin-Knin: spoj kontinentalne Hrvatske s Dalmacijom. Publikacija ima namjeru cjelovito opisati historijat Ličke pruge (Ogulin/Oštarije – Knin), teme koja do danas nije cjelovito obrađena u historiografskoj literaturi. Namjera je istu objaviti povodom 100. obljetnice otvaranja Ličke pruge, 2025. godine. Naime, 25. srpnja 1925. otvorena je posljednja dionica Ličke pruge Gračac-Knin te je po prvi puta željezničkom vezom spojena kontinentalna Hrvatska s Dalmacijom. Iako se kolokvijalni naziv Lička pruga koristi za prugu Ogulin/Oštarije-Knin, u širem povijesnom kontekstu ona se spominje kao Ličko-dalmatinska pruga (Oštarije-Knin-Split ili u zadnje vrijeme Oštarije-Knin-Split/Zadar/Šibenik). To je i razumljivo, jer je njezin prvenstveni cilj i bio spajanje s dalmatinskim lukama (Split, Šibenik, i u novije vrijeme Zadar).

7. Arhivski fond Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata unutarnjih poslova Socijalističke Republike Hrvatske. Obavijesno pomagalo. Planira se objaviti obavijesno pomagalo fonda HR-HDA- 1561. Služba državne sigurnosti Republičkog sekretarijata unutarnjih poslova Socijalističke Republike Hrvatske, vremenskoga raspona gradiva 1914.-1990. te u količini od 14 knjiga, 2214 kutija, 66802 mikrofisha, 159 mikrofilmova, 8735 negativa; 50000 pozitiva, 109 audio-vizualnih nosača zapisa. Prema statističkim izračunima Korisničke službe Hrvatskog državnog arhiva ovaj fond spada među najčešće korištene arhivske fondove što svjedoči o velikom interesu brojnih istraživača.

Objavom ovog obavijesnog pomagala Hrvatski državni arhiv doprinosi većoj vidljivosti informacijskog potencijala fonda, čime se postiže kvalitetniji i brži pristup informacijama koje postoje u dokumentacijskim cjelinama ovoga fonda.

8. Riječ iza slike: reprodukcija knjiga snimanja hrvatskih filmskih klasika iz zbirke HDA: dotisak izdanja *Tko pjeva zlo ne misli*, Krešo Golik, 1970. Hrvatska kinoteka Hrvatskog državnog arhiva od 2019. godine pokrenula je uz financijsku podršku Ministarstva kulture i medija RH seriju knjiga RIJEČ IZA SLIKE: REPRODUKCIJA KNJIGA SNIMANJA HRVATSKIH FILMSKIH KLASIKA IZ ZBIRKE HDA. Kao prva knjiga u toj ediciji predstavljen je vjerojatno jedan od najboljih hrvatskih filmova „Tko pjeva zlo ne misli“ Kreše Golika iz 1970. godine u količini od 300 komada koja je u 2022. u potpunosti rasprodana a za kojom i dalje vlada izniman interes. Iz tog razloga predlažemo dostisak navedenog izdanja.

Ovisno o mogućnostima, pojedina izdanja pripremit će se za prijavu na javni poziv Ministarstva znanosti i obrazovanja za dodjelu financijske potpore za izdavanje znanstvenih knjiga i potpore za znanstvene časopise u 2024. godini.

2.3. Znanstveno – istraživačka djelatnost

HDA obavlja znanstvenu djelatnost na područjima informacijskih znanosti, povijesti i drugih srodnih disciplina, te surađuje s drugim znanstvenim organizacijama u zemlji i inozemstvu. Znanstvena djelatnost čini važnu sastavnicu aktivnosti u zaštiti, istraživanju i korištenju arhivskog gradiva, te doprinosi sposobnosti HDA da razvija svoju djelatnost i usluge, unapređuje metodologiju i norme stručnoga rada u arhivima, te jača suradnju s drugim ustanovama i organizacijama, posebice u zajedničkim razvojnim projektima. U tu svrhu je u Arhivu osnovan Zavod Ivan Kukuljević Sakcinski, koji je od tada glavni nositelj znanstvenih aktivnosti.

U 2024. nastaviti će se projekt izrade baze žrtava logora Auschwitz s područja Hrvatske, koja će biti sastavni dio planiranoga stalnog muzejskog postava u Državnome muzeju Auschwitz-Birkenau. Predviđaju se dodatni istraživački boravci u domaćim i inozemnim ustanovama u kojima se o navedenome čuvaju relevantni izvori, koji će biti realizirani u skladu s okolnostima,

Djelatnici Arhiva kao suradnici-istraživači, sudjeluju u istraživačkim aktivnostima *Women on the Move (WEMov)* koje koordinira znanstvena i tehnološka međunarodna mreža financirana od Europske unije putem programa COST (CA19112) (projekt traje od 2020. do 2024.), te u uspostavnome istraživačkom projektu *CROCEANIA-Istraživanje emocija u (re)konstrukciji identiteta dijaspora: Hrvati u Australiji i Novom Zelandu (1945.-1991.)* (projekt traje od 1.3.2021. do 28.2.2026. u koordinaciji Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, a financira ga Hrvatska zaklada za znanost).

Arhiv će također sudjelovati u organizaciji Festivala povijesti *Kliofest 2024.*, kao već dugogodišnji aktivni partner.

Nastavit će se i suradnja s visokim učilištima kroz sudjelovanje djelatnika HDA u izvođenju nastave, održavanje pojedinačnih tematskih predavanja za seminarske grupe, organiziranje praktičnoga rada te druge oblike suradnje u visokoškolskim i srednjoškolskim programima.

3. Dugoročno očuvanje arhivskoga gradiva

HDA je za preuzimanje gradiva svih stvaratelja u svojoj nadležnosti po protoku 30 godina od njegova nastanka kad se radi o konvencionalnome gradivu, odnosno 10 godina od nastanka elektroničkoga (digitalnoga) gradiva, dužan osigurati primjerene uvjete. Aktivnosti na tom području usmjerene su na poboljšanje načina upravljanja uvjetima u spremištima, provođenje mjera aktivne zaštite gradiva koje je ugroženo ili oštećeno, tehničko uređivanje gradiva, uređenje novih spremišta za preuzimanje gradiva, unaprjeđenje informacijskoga sustava HDA na način da obuhvati i podrži upravljanje spremištima i gradivom u procesu obrade i korištenja. Jedna od strateških zadaća je, u suradnji s drugim državnim tijelima i gospodarskim subjektima, pokretanje i uspostava nacionalnoga e-arhiva.

3.1. Podrška stvarateljima u upravljanju dokumentacijom

Davanjem podrške javnim tijelima i drugim organizacijama u upravljanju dokumentacijom koja nastaje njihovim radom, HDA doprinosi učinkovitosti i racionalnosti dokumentacijskih sustava javnih tijela i ustanova, te utječe na kvalitetu i obrađenost dokumentacije koju će s vremenom preuzeti. Te aktivnosti uključuju i podršku područnim državnim arhivima u upravljanju njihovim gradivom, ali i podršku u radu sa stvarateljima gradiva u njihovoj nadležnosti. Obzirom na već spomenutu *Provedbenu odluku Vijeća o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Hrvatske*, i u segmentu podrške stvarateljima i posjednicima javnoga arhivskog i dokumentarnoga gradiva, naglasak će i u 2024. biti na konzultativnim aktivnostima glede svih vrsta postupanja i upravljanja gradivom pravosudnih tijela.

Tijekom 2024. nadležna služba HDA planira obaviti 45 redovnih i dvadesetak izvanrednih nadzora nad zaštitom gradiva kod javnih i privatnih stvaratelja i posjednika arhivskoga gradiva. Predviđa se izdavanje 75 suglasnosti na interne akte o upravljanju arhivskim i dokumentarnim gradivom, te rješavanje oko 150 zahtjeva za izlučivanjem javnog dokumentarnoga gradiva.

Ovisno o raspoloživim resursima, za cca 10-ak stvaratelja/posjednika u nadležnosti, kroz posebne projekte suradnje HDA će pružiti stručnu podršku u obradi i opisu gradiva, izradi normativnih akata za upravljanje dokumentacijom, ili kroz privremeni smještaj njihova gradiva u HDA.

Redovito će se pružati podrška stvarateljima/posjednicima, kao i područnim državnim arhivima u vezi dostave podataka o gradivu.

Djelatnici Odjela depozita Zagrebačke nadbiskupije redovito će nadzirati rad pismohrane Nadbiskupskog duhovnog stola te pružati pomoć kod sređivanja gradiva pojedinih ustanova Zagrebačke nadbiskupije.

U 2024. godini planira se održavanje četiri trodnevna *Tečaja uredskoga poslovanja i upravljanja dokumentacijom* namijenjenih djelatnicima zaduženima za rukovanje i upravljanje gradivom kod stvaratelja (modul 1 Programa usavršavanja), uz predviđena cca 150 sudionika.

U planu je održavanje i nekoliko specijaliziranih radionica s temom izrade internih normativnih akata u svezi upravljanja, potom preventivne i primarne zaštite gradiva, te uzusima i normama upravljanja digitalnim repozitorijima radi dugotrajnoga očuvanja. Na zahtjev pojedinih stvaratelja/posjednika osmišljavat će se i realizirati specifični edukativni programi prilagođeni posebnim potrebama poslovanja i upravljanja dokumentacijom.

Temeljem zakonske obveze HDA će nastaviti s preuzimanjem konvencionalnoga javnog arhivskog gradiva nastalog do 1993. godine, odnosno, onoga u digitalnom obliku nastalog do 2013. godine, ukoliko zadovoljava sve zakonski propisane uvjete.

Osim preuzimanja javnoga arhivskog gradiva temeljem zakonske obveze, predviđa se i realizacija oko 50 predmeta preuzimanja privatnoga gradiva, temeljem ponuda za darovanja i otkupe, kao i davanje mišljenja na 3 do 5 postupaka otkupa gradiva drugih državnih arhiva. Na taj se način osigurava da vrijedno gradivo bude trajno u vlasništvu javnih arhivskih ustanova, primjereno zaštićeno, ali i najvažnije: dostupno korisnicima.

Od proizvođača filmova nastaviti će se preuzimati filmsko gradivo – djela predviđena za kinematografsko prikazivanje s odgovarajućim popratnim filmskim gradivom (scenarij, „knjiga“ snimanja, dijalози, plakat, izbor fotografija i sl.) - od proizvođača filmova. Jednako tako nastaviti će se s preuzimanjem AV gradiva od privatnih posjednika i stvaratelja koji će se javljati sa svojim ponudama. Na osnovu evidencija u Hrvatskoj kinoteci, te evidencija koje vodi Hrvatski audiovizualni centar, revidirat će se podatci o do sada završenim filmskim djelima koja producenti još uvijek nisu predali u Hrvatsku kinoteku, te će se nastojati prikupiti i to gradivo.

U 2021. izrađene su upute, obrasci i drugi potrebni dokumenti, te su utvrđena mjerila i postupci, obveze i odgovornost HDA u provođenju postupka ocjene sukladnosti pravila, tehnologija i postupaka pretvorbe gradiva u digitalni oblik, a do sada je izdano 6 potvrda na zahtjev.

3.2. Spremišta i upravljanje gradivom u spremištima

Cilj je zaštite gradiva optimizirati uvjete pohrane i tako usporiti procese njegova starenja te ga zaštititi od oštećenja, gubitka ili propadanja. Da bi se to postiglo, potrebno je osigurati i unaprjeđivati primjerene uvjete pohrane i odgovarajući režim zaštite gradiva, u skladu sa standardima struke.

Budući je obavljena nabava projektne dokumentacije za generalnu klimatizaciju prostorâ Arhiva, do kraja 2023. planiramo završiti dio tih poslova, s planiranim nastavkom u 2024. godini.

Također ovisno o raspoloživim sredstvima, nastaviti će se s ulaganjima u poboljšanje sustava kartičnoga ulaska u spremišta, tehničke i vatrodojavne zaštite u spremištima i nabavu dodatne opreme (kolica, ljestava i druge opreme za manipulaciju gradivom, opreme za održavanje mikroklimatskih uvjeta, ...).

Neopremljeno će se gradivo opreмати odgovarajućom zaštitnom ambalažom (kutije, omoti, mape, naljepnice) koja udovoljava normama za dugotrajnu pohranu arhivskoga gradiva i knjižne građe, čime će se produljiti njegov očekivani životni vijek. Nastaviti će se također zamjena izvorne uredske ambalaže i otvorenih arhivskih kutija te kutija previsoke kiselosti. Tehnička obrada dijela gradiva potrebna je i radi zamjene dotrajalih omota i omota od kiselog papira, isprašivanja, uklanjanja plastike, metalnih spajalica i drugog štetnog materijala, ažuriranja i ujednačavanja oznaka na tehničkim jedinicama, te ažuriranja topografskih oznaka i topografskih planova spremišta nakon preseljenja gradiva.

Redovito će se ažurirati podatci u topografskome inventaru, kao i evidencija tehničkih podataka o spremištima, te će se označavati novo preuzeto gradivo. Redovito će se održavati urednost i sigurnost spremišta i u njima smještenoga gradiva (otprašivanje gradiva, pregled fizičkog stanja gradiva, očitavanje mikroklimatskih podataka na oko 50 mjernih

točaka, razvrstavanje i odvojeno prikupljanje otpada /papir, plastika, metal/, predaja izlučenoga gradiva, multiplikata i dotrajale ambalaže na industrijsku preradu).

3.3. Konzerviranje i restauriranje

Kroz redovni program konzerviranja i restauriranja gradiva odvijat će se postupci na popravcima uveza i izradi novih uveza za redovne potrebe HDA (do 30 knjiga), hitne intervencije i manji konzervatorsko-restauratorski popravci za potrebe izlaganja na izložbama, snimanja, kao i rezanje listova na različite formate i izrada zaštitne ambalaže za gradivo.

Nastavit će se konzervatorsko-restauratorski radovi na gradivu HDA prema listi prioriteta, iz sljedećih fondova i zbirki:

1. Zlatna bula Bele IV (gradivo DAZG na čuvanju u HDA)
2. HR-HDA-31. Srijemska županija – kutija br. 929, cca 400 listova
3. HR-HDA-13. Ugarsko namjesničko vijeće – kutija br. 83, cca 400 listova
4. HR-HDA-907. Zbirka tiskovina/stampata – 17 listova
5. HR-HDA-902. Kartografska zbirka – 16 karata
6. HR-HDA-1942: Klinika za ženske bolesti i porode (Petrova): 4.3. Rađaonski protokol
7. Zakladne bolnice na Rebru, 1942-1946, knjiga br. 157 (dimenzije 40x24 cm) - cca 70 listova
8. HR-HDA-831. Štampar Andrija, 77 listova (korespondencija)
9. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju – 30 listova
10. HR-HDA-292. Ministarstvo rada NRH – 6 knjiga uredskih evidencija
11. Arhivski vjesnik – 14 svešćića
12. Dva misala iz Metropolitanske knjižnice

Na gradivu na kojem se odvija konzervatorsko-restauratorski postupak provodit će se potrebna mikroskopska istraživanja (analiza i identifikacija papirnih vlakana, identifikacija podrijetla kože i pergamene), kemijska ispitivanja (ispitivanje pH vrijednosti papirnog nositelja gradiva, topljivost pigmenata, spot testovi tinta i veziva u bojanim slojevima), te povijesna i povijesno-umjetnička istraživanja.

Prema prioritetima ugroženosti, potrebama i zahtjevima, nastavit će se konzervatorsko-restauratorski radovi na gradivu drugih posjednika.

Svi obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi bit će dokumentirani u pisanom obliku i fotodokumentirani digitalnom kamerom. Opseg fotodokumentiranja i dokumentiranja prilagodit će se stupnju složenosti oštećenja i obimu konzervatorsko-restauratorskih zahvata.

3.4. Zaštitno i sigurnosno snimanje (mikrofilmiranje, digitalizacija)

I u sljedećoj je godini planirana intenzivna digitalizacija arhivskoga gradiva, pohrana snimki u repozitorij, te njihova objava na portalima e-Kultura, kao i na nacionalnom arhivskom portalu (trenutno uu izradi).

U okviru programa zaštitnoga i sigurnosnoga snimanja gradiva kroz digitalizaciju i mikrofilmiranje, izradit će se oko 350 000 digitalnih snimaka gradiva iz sljedećih fondova i zbirki HDA:

1. HR-HDA-25. Ugarska dvorska komora. Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva
2. HR-HDA-34. Zagrebačka županija. Županijske skupštine
3. HR-HDA-60. Notarijat Dubašnica. Notarski zapisnici
4. HR-HDA-280. Izvršno vijeće Sabora SRH
5. HR-HDA-367. Republički zavod za statistiku
6. HR-HDA-902. Kartografska zbirka – nastavak snimanja
7. HR-HDA-907. Zbirka stampata – nastavak snimanja
8. HR-HDA-1076. Ured za podržavljeni imetak Odjela za novčarstvo, državnu imovinu i dugove Ministarstva državne riznice (PONOVA)
9. HR-HDA-1167. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva. Odjel za agrarnu reformu i kolonizaciju. Odluke Komisije za agrarnu reformu i kolonizaciju
10. HR-HDA-1741. Ured predsjednika RH Franje Tuđmana, fotografije – nastavak snimanja
11. HR-HDA-1220. Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske), Cjelina: D-Dokumentacija – kartoteka
12. HR-HDA-1363. Politička situacija (grupa XXI)
13. HR-HDA-1379. Fotografije radničkog i komunističkog pokreta – nastavak
14. HR-HDA-1421. Arhiv mapa za Hrvatsku i Slavoniju – katastarsko gradivo, upisnici čestica – nastavak
15. HR-HDA-1422. Fond fotografija Agencije za fotodokumentaciju) – nastavak
16. HR-HDA-1561. SDS RSUP SRH– mikrooblici, nastavak
17. HR-HDA-1633. Zbirka statuta
18. HR-HDA-2039. Urbanistički institut
19. Izvješća županija 1888. – 1915. (Knjižnica HDA)

Osim samoga snimanja, digitalizacija arhivskoga gradiva uključuje i pripremu prostora i uređaja za snimanje, izradu probnih snimaka, kontrolu rezultata, izradu izvedenih snimaka (slika za pregled i identifikacijskih sličica), kao i pohranu dobivenih digitalnih datoteka na odgovarajuće jedinice.

U okviru zaštitnoga i sigurnosnog snimanja izradit će se također oko 20 000 master snimaka (negativa) na mikrofilmu. Poslovi mikrofilmiranja gradiva nastaviti će se na matičnim knjigama iz Hrvatskoga državnog arhiva, Zbirke matičnih knjiga (HR-HDA-883) koje dosad nisu bile mikrofilmirane te time upotpuniti Zbirku mikrofilmova matičnih knjiga i popisa obitelji (HR-HDA-1448). Matične su knjige najvećim dijelom mikrofilmirane, no još se uvijek sporadično pronalaze knjige koje nisu snimljene, pa se stoga planira doprema i mikrofilmiranje manjega broja takvih matičnih knjiga.

Poslovi mikrofilmiranja gradiva nastaviti će se na ranije započetoj fondu HR-HDA-78. Zemaljske vlada. Predsjedništvo, snimanje koje je započelo 2016. Za sve master-snimke planira se izrada njihovih direkt-duplikata i korisničkih pozitiva. Izrada svih mikrofilmskih svitaka uključuje razvijanje/fiksiranje slike na filmu, kontrolu kvalitete i integriteta snimljenoga mikrofilma te završno opremanje svitaka (ambalaža i oznake).

Zaštita i restauracija audiovizualnih zapisa na filmskoj vrpici iz nacionalne filmske zbirke, te digitalizacija fotokemijski restauriranih filmova, obzirom na u 2023. nabavljene vlastite uređaje, kao i obzirom na suglasnost Ministarstva kulture i medija za formiranje nove ustrojbene jedinice HDA (unutar Odjela Hrvatske kinoteke), najvećim će se dijelom odvijati u HDA, čime se nadamo povećati efikasnost i smanjiti potrebne troškove.

4. Podrška razvoju arhivske službe u RH

HDA je matični arhiv javne arhivske službe u RH. Aktivnosti na tom području bit će usmjerene na razvoj normi i unaprjeđenje stručnoga rada u arhivima, te provođenje programa osposobljavanja i usavršavanja stručnog osoblja u arhivima, kao i osoba koje sudjeluju u upravljanju dokumentarnim i arhivskim gradivom izvan arhiva. Pripremat će se i usklađivati provedba zajedničkih programa razvoja djelatnosti i drugih oblika suradnje u javnoj arhivskoj službi.

4.1. Matični poslovi javne arhivske službe

Matična uloga HDA u javnoj arhivskoj službi u RH uključuje i pružanje potrebne stručne pomoći u zaštiti i upravljanju arhivskim gradivom u arhivima i izvan njih. Taj vid potpore područnim državnim arhivima i drugim posjednicima dokumentarnoga i arhivskog gradiva potreban je radi usklađivanja i standardizacije osnovnih evidencija državnih i specijaliziranih arhiva, pripreme i dostave podataka za središnje evidencije javne arhivske službe, obrade i opisa gradiva, odnosno, ujednačavanja postupanja u svim područjima djelatnosti javnih arhiva, kao i stvaratelja/posjednika u njihovoj nadležnosti. S tim ciljem planiramo organizirati i realizirati sljedeće aktivnosti:

- predavanja i radionice za djelatnike arhiva vezano uz pojedina stručna područja rada (obrada i opis gradiva, zaštita, korištenje, stručni standardi, digitalizacija i sl.),
- instruktazne obilaske i obuku djelatnika arhiva za vođenje propisanih evidencija, obradu i opis arhivskoga gradiva primjenom općeprihvaćenih međunarodnih arhivističkih standarda, te primjenu alata u evidentiranju, obradi i digitalizaciji gradiva,
- stručnu podršku djelatnicima arhiva u svezi s uvođenjem novih metodologija stručnoga rada u poslovne procese arhiva,
- predavanja i radionice za stvaratelje gradiva vezano uz upravljanje gradivom (vrednovanje, primjenu klasifikacijskih planova, evidentiranje i dostavu popisa gradiva arhivu, digitalizaciji gradiva koja će osigurati dugoročno očuvanje, izradi metapodataka, zaštitu gradiva na specifičnim medijima, i dr.),
- tečajeve o zaštiti i obradi gradiva za djelatnike stvaratelja gradiva,
- usavršavanje djelatnika koji provode programe stručnog osposobljavanja i usavršavanja, radi stjecanja dodatnih znanja potrebnih za unaprjeđenje programa.

Središnje evidencije javne arhivske službe u RH koje vodi HDA redovito će se ažurirati i dopunjavati novim podatcima.

Iako je važeći Zakon o arhivskom gradivu i arhivima stupio na snagu prije pet godina, i dalje će dio aktivnosti biti usmjeren pružanju podrške u njihovoj implementaciji i promociji. Posljednji provedbeni akt koji ga prati, Pravilnik o evidencijama u arhivima, donijet je prije godinu dana, stoga ćemo u sljedećemu razdoblju intenzivno pratiti njegovu implementaciju.

4.2. Sukcesija arhivskoga gradiva bivše SFRJ

U lipnju 2004. godine stupio je na snagu Sporazum o pitanjima sukcesije između zemalja sljednica bivše Jugoslavije. Aneksom D: Arhivi uređeno je pitanje sukcesije saveznih arhiva, čime su stvoreni pravni preduvjeti za pokretanje postupka sukcesije bivših saveznih arhiva i povrata arhivskog i filmskog gradiva koje je svojevremeno odneseno s područja Hrvatske.

Prema ovom Sporazumu, Hrvatska ima pravo na svo arhivsko gradivo koje je izvorno nastalo radom institucija iz raznih razdoblja hrvatske povijesti koje je odnešeno s njezina područja, arhivsko gradivo nastalo radom bivših saveznih institucija koje je potrebno za rad državnih tijela i na dijelove saveznih arhiva koji su nastali ili se odnose na područje Hrvatske.

Preostalo arhivsko gradivo saveznih institucija smatra se zajedničkom baštinom, što također treba pobliže urediti sporazumom između zemalja slijednica.

Tijekom višegodišnjih pregovora o sukcesiji, koji su prethodili parafiranju Sporazuma, Hrvatski državni arhiv je na temelju dostupnih podataka identificirao cjeline arhivskog i filmskog gradiva koje bi trebale pripasti Hrvatskoj, odnosno – u slučaju gradiva koje je odneseno s područja Hrvatske – trebalo bi biti vraćeno. Da bi se to moglo izvršiti, potrebno je sustavno evidentiranje gradiva za koje smo zainteresirani i pripremanje odgovarajućih popisa prema kojima će se sukcesija, odnosno povrat gradiva izvršiti.

Do sada je održano osam sastanaka predstavnika zemalja slijednica za provedbu Aneksa D. Sporazuma. Na posljednjemu od njih raspravljano je i o taksativnim zahtjevima pojedinih zemalja (napose Hrvatske i Slovenije), no nije postignut napredak. Već prije dogovoreno pokretanje projekta digitalizacije gradiva koje se može smatrati zajedničkom baštinom zemalja slijednica, također još nije započeo, buduće se traže mogući izvori financiranja (europski i drugi međunarodni javni i privatni fondovi i zaklade). U 2024. stoga se planira pojačana aktivnost kako bi se došlo barem do nekih konkretnih pomaka.

Među gradivom koje u okviru sukcesije treba biti vraćeno RH je i filmsko gradivo. U sklopu priloga *Ugovora o pitanjima sukcesije* navedene su i institucije u kojima se nalaze cjeline filmskoga gradiva koje treba biti vraćeno: *Jugoslovenska kinoteka*, *Institut za film* i *Jugoslavija film*. Budući da je prošlo dvadeset godina od potpisivanja spomenutog ugovora, a gradivo u međuvremenu nije istraženo ili pregledano od predstavnika srodnih institucija iz RH, potrebno je potvrditi lokacije i utvrditi stanje u kojem se gradivo sad nalazi. U svezi toga naročito je velika bojazan oko stanja nitratnih filmova.

4.3. Povećanje stručnih kompetencija i dijeljenje znanja

HDA će nastaviti aktivnosti u okviru članstva u međunarodnim stručnim udrugama i udruženjima, na tekućim međunarodnim arhivskim projektima u koje je uključen, kao i u pripremi i provođenju aktivnosti na području međunarodne suradnje, samostalno i u suradnji s drugim ustanovama i udrugama (Međunarodno arhivsko vijeće – ICA, Međunarodno udruženje filmskih arhiva – FIAF, Europsko udruženje filmskih arhiva – ACE, Međunarodno udruženje konzervatora – IADA, Međunarodni centar za arhivska istraživanja – ICARUS i dr.).

Nastavit će se bilateralna suradnja s nacionalnim arhivima i arhivskim ustanovama država u okruženju. Redovito će se evidentirati aktivnosti i obveze, te dokumentacija iz područja međunarodne suradnje.

Suradnja će biti kontinuirana i s drugim arhivima, institutima, visokim učilištima, baštinskim ustanovama, te ostalim kulturnim i znanstvenim ustanovama s kojima se planiraju i provode zajednički projekti. Kao članovi više ekspertnih grupa u domaćim i međunarodnim tijelima, djelatnici HDA sudjelovat će u njihovu radu, te davati stručna mišljenja vezana uz zaštitu arhivskoga gradiva, a dio djelatnika HDA sudjelovat će u radu stručnih tijela i povjerenstava drugih ustanova.

Zaposlenici će se poticati na stručno usavršavanje i sudjelovanje u istraživačkim projektima. U programe koje organiziramo ili u kojima sudjelujemo, nastojat će se uključiti i stručno osoblje ostalih javnih arhiva u RH.

4.4. Administrativna i tehnička podrška radnim procesima

Prema svojim zaduženjima, djelatnici HDA redovito će sudjelovati u radu Poslovnoga kolegija i Stručnoga vijeća HDA, te obavljati poslove u desetak stalnih povjerenstava, odbora

i uredništava HDA kojih su članovi, kao i u drugim povremenim povjerenstvima i radnim skupinama za koje će postojati potreba. U ustanovi djeluje i Radničko vijeće, te osobe s posebnim ovlaštenjima na pojedinim područjima iz djelokruga HDA, odnosno, nastavno na druge zakone i propise kojih smo obveznici.

Redovito će se prikupljati i obrađivati podatci o sudjelovanju djelatnika HDA na stručnim i znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Obavljat će se zadatci vezani uz planiranje i izvještavanje o radu, koordiniranje posebnih programa i projekata, te prema potrebi održavati radni sastanci pojedinih stručnih grupa, odjela i odsjeka.

Obavljat će se svi pravni, financijsko-knjigovodstveni, kadrovski, administrativni, materijalni i tehnički poslovi prema važećim propisima i prema potrebama HDA. U segmentu održavanja i poboljšanja IT infrastrukture HDA provodit će se sve redovite aktivnosti kojima je cilj osigurati raspoloživost resursa i usklađenost IT sustava s potrebama ustanove.

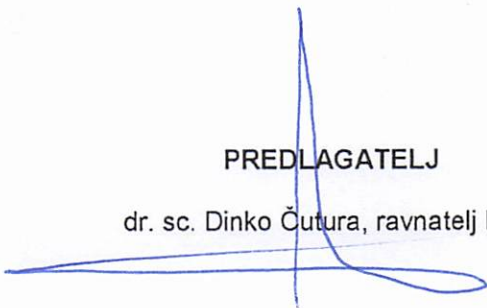
KLASA: 001-01/23-02/06

URBROJ: 565-01/2-23-1

Zagreb, 2. kolovoza 2023.

PREDLAGATELJ

dr. sc. Dinko Čutura, ravnatelj HDA

Doneseno na 3. sjednici (elektroničkoj) Upravnoga vijeća Hrvatskoga državnog arhiva, održanoj 28. kolovoza 2023.

**PREDSJEDNIK
UPRAVNOGA VIJEĆA
HRVATSKOGA DRŽAVNOG ARHIVA**

dr. sc. Dražen Kušen

